

מאוצרות הפרשה

שמכניסם במוץ שלהם, או שמכניסם דרך גגות וקרפיות שלא יראו פני הבית ויפטר, אמנם הרבה נמנעים מלעשות זאת, היות שזה בפרהסיא והם מתביישים שלא יראו שהם מערימים להיפטר מן המעשר, אבל בחלה יכולים כולם להערים ולהיפטר ממנה בצניעות, כגון ללוש פחות פחות מכשיעור או על ידי שותפות נכרי וכד', על כן מזהירה התורה ואומרת "כתרומת גורן כן תרימו אותה" – ללא כל הערמות, כמו שאמרו חז"ל (ברכות כח) "הי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם". (לתתך עליון)

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (טו, לט)

מנקיי הדעת שבירושלים היה הגאון המופלא רבי שמואל מועד זצ"ל. ערב אחד הגיע ל"שטיבלאך" הידועים של מאה שערים והבחין במחזה הבא: בשטיבל אחד מקובצים תשעה יהודים שמחפשים "צענטער", ובשטיבל הסמוך ניצב לו יהודי בודד שמכריז אף הוא "מעריב!" "ר' איד: האם אתה חיוב?" שואל רבי שמואל והלא משיב בשלילה "אז מדוע אינך מצטרף כעשירי למנין הסמוך?" "לוחש לו היהודי באוזן כך: "זה שרוצה להיות שם שליח ציבור – אשתו הולכת בלי כיסוי ראש!"... שואל רבי שמואל: "זאת מנין לך? ראתי בעצמך?" "עונה הנ"ל בניגון של ניצחון: "כן! ראתי בעצמי!"

אומר לו רבי שמואל: "אם כך אתה יכול להתפלל אתו באותו מניין!"... (מוסף ש"ק יתד נאמן)

למען תזכרו (טו, מ)

מצוות ציצית איננה מצוה חיובית, כי אם קיומית. אז צריך לימוד מדוע בעידנא דריתחא מענישים על היעדרה – כמבואר במסכת מנחות (מא.)? היה מוסר מרן ראש הישיבה רמ"ל ליפקוביץ זצ"ל בשם מרן הגאון מפוניבז' זצ"ל (כמדומה בשם חותנו מרן הגר"ל וילקומיר זצ"ל) כך: בעיתות שלום, כאשר חייל בצבא מסרב לאכול – אז הוא לא אוכל. אבל בשעת מלחמה, חייל שמסרב לאכול – הרי הוא "מורד במלכות" שכן מחמת כך לא יהיה לו כח להילחם בשדה הקרב. וכן הדבר כאן, מלבד עצם מצוות ציצית היא מכילה בקרבה את ה"למען תזכרו" (טו, מ) שזה כבר איננו ענין למצוות ציצית בלבד, אלא לכל "שדה הקרב" היהודי. לפיכך בעידנא דריתחא נפרעין ממנו שכן בעקיפין היעדרות הציצית מחלישה את כל "המערכה". (שם)

אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם (טו, מא)

מסופר, על הרה"ק בעל התניא זי"ע שכשהיה ילד, שאלוהו: היכן נמצא פסוק בתורה המסיים באותן המילים שבהן התחיל? ענה הילד מיד בשנינות: במקום שמושה רבינו לא אמר את ה"אמת"! השתוממו כולם על התשובה שהיתה נראת מוזרה, אך הילד פירש מיד את דבריו: הפסוק הזה הוא בפרשת ציצית המתחיל: "אני ה' אלוקיכם", ובאותן המילים הוא מסתיים. רק אנו, כשאומרים קריאת שמע אנו מסיימים במלת "אמת" ואומרים "אני ה' אלוקיכם – אמת", ואילו משה לא אמר כאן "אמת". (בתורה לא מוזכר המילה "אמת" בסוף הפסוק). (פנינים)

למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי (יג, יא)

רבנו הגר"ח קניבסקי זצ"ל, אמר בפסוק זה, כי אביו זצוק"ל היה נוהג לחזור בפסוק זה על דברי מוסר בדרך צחות, אותם שמע פעם מאחד המגידים בעירה בחוץ לארץ. למטה יוסף – נשמתו של האדם ירדה למטה לעולם הזה, כדי שיוסיף מצוות. אך לבסוף, 'למטה מנשה' – כשהוא יורד למטה, הוא 'מנשה' שוכח הכל (נשני הוא לשון שכחה. בראשית מ"א נ"א) 'גדי' תגיד לי, אינך מתנהג כמו 'בן סוסי'...? (שבענו מטובך)

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, טז)

חביב בעיני רבנו הגר"ח קניבסקי זצ"ל, לחזור על פרוש נאה, אותו ראה בספר 'פנינים יקרים' בשם ספר אוהב ישראל. איתא כאן בתרגום יונתן בן עוזיאל, כאשר ראה משה את ענותנותו של הושע קרא לו יהושע. מה ענין ענוה להוספת האות 'י' לשמו? כתוב בספר בית אלקים להמב"ט (שער היסודות פרק נ"ה) בשם מקובלים, שסדר תחית המתים יהיה לפי אלפא ביתא, אבל מי שענו יקום ראשון. ומשה רבנו רצה לשנות את שמו של הושע ליהושע, כדי שינצל מעצת מרגלים (סוטה ל"ד); אבל חשש שעל ידי זה יפסיד ויקום מאוחר יותר בתחית המתים, שידחה מאות ה' לאות 'י'. אבל כאשר ראה שהוא ענו, לא חשש, כי לא יפסיד כלום, שענוים קמים ראשונים בתחית המתים. (שם)

וישאהו במוט בשנים ומן הרמונים ומן התאנים (יג, כג)

ויש להבין, מדוע היו צריכים לשאת את הפירות במוט ודוקא בשנים? וי"ל, דבתוך ארבעים היום, שבהם עברו המרגלים בארץ, היו גם שבתות וכדי שלא יתחייבו, באיסור הוצאה, מדאורייתא, בהוצאת הפירות, מרשות היחיד לרשות הרבים, היו צריכים לשאתם בשנים, דשניים שעשו מלאכת שבת פטורים מדאורייתא, כדאיתא בשבת צ"ג. ת"ר, בעשותה, כולה ולא מקצתה, מכאן, לשנים שהוציאו משא לרשות הרבים בשבת שהם פטורים. (תפארת יהונתן)

ויבאו עד נחל אשכול (יג, כג)

כאן כתוב "אשכול" ללא ו', ואילו כשכתוב שקראו לו "נחל אשכול" כתוב עם ו' וצ"ע השינוי, וביאר הגר"א שמתחילה קראו לו אשכול על שם אחד מהענקים, [ענר אשכול וממרא], אבל אח"כ הם קראו לו "אשכול" על שם אשכול הענבים, ולכן בפרשת מטות (לב, ט) שמוזכר "נחל אשכול" ג"כ הוזכר עם ו'.

כי לחמנו הם (יד, ט) פירש רש"י נאכלם כלחם. החפץ חיים ביאר שכמו שהאדם אינו מפחד מלחם אף אם הוא גדול, אלא אדרבה ככל שהוא גדול הוא אוכל יותר, כך אצל הענקים כיון שיש הבטחה שינצחום, ככל שהם גדולים יהיה יותר סיבה לכלותם.

ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גורן כן תרימו אותה (טו, כ)

צריך להבין, לשם מה זקוקה התורה לומר "כתרומת גורן כן תרימו אותה" הרי הפרשת חלה היא מצוה בפני עצמה? ביאר הגאון רבי מאיר שמחה הכהן זצ"ל בעל ה"אור שמח" שהיות שבתבואת גורן מצינו הלכה שאפשר להיפטר מן המעשרות על ידי

המציאות האמיתית שמאחורי הקלעים

במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי (י"ד, כ"ט)

לכאורה, יש להתפלא: מדוע כותבת התורה 'במדבר הזה יפלו פגריכם' – הלא בעת שהם 'פלו' – הם עדיין יהיו בחיים, ורק לאחר שיפלו הם יהיו פגרים מתים!

את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

זמן קצר לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה הגיע הגאון רבי אלחנן ווסרמן לאנגליה, כדי לאסוף כספים עבור ישיבתו, ישיבת ברנוביץ המעטירה. שבוע ימים שהה בעיר מנצ'סטר.

באותו שבוע סייע לרבי אלחנן רבות יהודי מקומי בשם ר' שאול, אשר נרתם כל כולו לטובת הצלחת שליחותו של גאון ישראל.

לקראת תום הביקור ביקש ר' שאול זה לזכות בברכתו של רבי אלחנן לפרנסה טובה. באותם ימים היה מצב עסקיו בכי רע, עד שלא ראה מוצא מן הסבך, אלא אם יזכה בהגרלת הפיס הקרובה... לפיכך קנה כרטיס הגרלה, וביקש ממקורבו של רבי אלחנן, שהתלווה אליו במסעו, כי יסייע לו לזכות בברכתו של הצדיק לזכייתו. ואכן, ביום בו אמור היה רבי אלחנן לעזוב את העיר, נכנס רבי שאול אל חדרו של רבי אלחנן והתקבל בחמימות רבה. "זהו ר' שאול, אשר סייע לראש הישיבה בגיוס הכספים!" החל מקורבו של רבי אלחנן להסביר. רבי אלחנן מיהר להשיב: "ודאי, ודאי! אני מכיר אותו היטב!". "ובכן, עסקיו של ר' שאול נקלעו לקשיים, וכעת הוא רכש כרטיס הגרלה... הוא מבקש את ברכתו של הרב לכך שיזכה!" הסביר המקורב. רבי אלחנן מיהר להשיב: "ודאי, ראוי הוא ר' שאול לברכה!", ובפנותו אל ר' שאול עצמו אמר: "עזור השם יתברך, שבזכות הסיוע שסייעת להחזקת תורה – תהיה בריא!"...

לשמע הברכה המוזרה התבלבל ר' שאול... ככל שהיה ידוע לו, בריאותו היתה שלמה, והוא לא היה זקוק כלל לברכה בתחום זה... התחום היחיד בו זקוק היה נואשות לברכה – היה התחום הכלכלי, ואל התחום הזה – רבי אלחנן לא התייחס כלל!

"אין זאת אלא שרבי אלחנן, השקוע בתלמודו, לא שם לב לבקשתי ולא זכר לאיזו ברכה אני זקוק!" הוא הרהר בליבו, ומשום כך מיהר לחזור בעצמו על עיקרי הדברים שכבר הזכיר מקורבו של הרב בפניו... אלא שגם עתה, לאחר שסיים ר' שאול את דבריו – שב רבי אלחנן ואמר: "ודאי, זכותך גדולה עד למאד! יעזור השם יתברך שתהיה בריא!"...

כעת כבר הבין ר' שאול כי אין טעם לחזור על דבריו... לא היה לו ספק כי רבי אלחנן הבין היטב את מבוקשו, ואם בחר להשיב באופן בו השיב – אין טעם לשוב ולבקש שנית... לפיכך נפרד מרבי אלחנן וחזר לעיסוקיו, ואילו רבי אלחנן יצא עוד באותו היום בדרכו בחזרה אל ישיבתו.

אך הנה, לא חלפו אלא שלשה ימים, ובעודו הולך ברחוב לתומו התמוטט ר' שאול ואיבד את הכרתו. עד מהרה הובהל לבית החולים. הוא נבדק על ידי טובי הרופאים, אך הללו היו חסרי אונים. לא היה לאל ידם להושיע, והם לא נתנו כל סיכוי להחלמתו.

אולם בניגוד לכל התחזיות, לאחר שבועיים בהם שכב ר' שאול מחוסר הכרה, הוא התעורר לפתע. הרופאים היו המומים. הם הבהירו כי התפתחות מעין זו מתרחשת אחת לעשרת אלפים מקרים, לכל היותר... "אין זה אלא נס משמים!" הם הבהירו, ור' שאול הבין היטב לזכות מה נזקף הנס שהתרחש עמו: לזכות ברכתו של הצדיק, אותה לא הבין בשעתה...

או אז התברר לו, כי אמנם סבר לפני מספר ימים כי בריאותו איתנה, ואינו זקוק לברכה אלא לפרנסה טובה... אולם לאמיתו של דבר, הצדיק ראה בעיניו הבדולח שלו את המציאות לאשורה, וידע כי מאחר שבשמים כבר נגזר עליו שיחלה – הרי שהוא נחשב כ'חולה', ויש לברכו ברפואה ובבריאות שלמה!

ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן מאחר שכבר נגזר על בני דור המדבר שימותו, הרי שהם כבר נחשבו לאמיתו של דבר כ'פגרים מתים', מהלכים – אך 'פגרים'... משום כך, אכן מתאים היה לומר כי במדבר 'פלו פגריהם', שכן לא נותר לפגרים המהלכים אלא ליפול במדבר ולמות בפועל...

(מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

השבת אבדה כשנוסע באוטובוס

שאלה: בעת שנסעתי באוטובוס ראיתי אופניים מושלכות ברחוב, ונתעוררתי למצות השבת אבידה, האם אני מחוייב לרדת מהאוטובוס ולטפל באבידה ואז אצטרך לחכות לאוטובוס הבא וגם אחר לכולל או לעבודה?

תשובה: יש בזה כמה חילוקי דינים וכפי שנבאר בעזרה ש"ת, כי השאלה נחלקת לסוגי האבדות והטירחה בהם.

א. חובת השבת אבדה ממתי שרואה את האבדה אפילו מרחוק אסור לו להמשיך בדרכו ולהשאיר אותה, ושיעור המרחק מבואר בב"ח סי' רנ"ט כשיעור מאתיים שישים ושש אמה שה שיעור ריס, שזה קצת יותר ממאה וחמישים מטר לחזו"א.

ב. אם האופניים או אבדה אחרת ניכרת שהיא של קטן, יש להקל כדין אבדה מדעת כיון שאין הקטן יודע לשמור על חפציו אין מחוייבים לטרוח בהשבתם.

ג. אם האבדה היא דבר שאין בו סימן כגון סוודר או מטריה שאין בהם שם לדעת הגרעק"א ב"מ דף כה אין בזה משום לא תוכל להתעלם כיון שאינו יודע להשיבו ואם ידעו הבעלים שנאבד יתיאשו, רק אם כבר הרים חייב לשמור עד שיבוא אליהו. אם משער שעדיין לא נתיאשו הבעלים, אך יש לדון בזה דהגרעק"א דן שם דנחלקו בזה תוס' ונמו"י.

ד. אם מפסיד ממון ע"י שמתעסק באבידה או נמנע מלהרוויח פטור מלהשיב, אבל אם אין לו הפסד ממון אף שזה כרוך בטירחא והפסד זמן רב עד שיגיע אוטובוס נוסף צריך להשיב.

(הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית, הובא בהפוסט בכל יום)

איפה שם הוא גם של זכר, גם של נקבה, גם של משפחה, גם אשכנזי וגם גויאני. וגם של זכר איך?

תשובה לחידה פר"ש: "שטו העם ולקטו" (יאח), וברש"י: "אין שיט אלא לשון טיול". תשובה לחידה: קרח.

מרכז העיר: משפחות צחי ברקוביץ לנשואי הבת הנכדה משפחות סלוביטצקי - פינס להולדת הבן הנכד

משפחות שטיין - רדליך לנשואי הבת הנכדה משפחות פלס - האוזר להולדת הבת הנכדה

גני הדר - עמישב: משפחות פינקוס - יעקובסון להולדת הבנות הנכדות משפחות גרינברג - ברק לנשואי הבן הנכד

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com